

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAJTRAŠTIS

2010 m. rugpjūčio 13 d.

Eina nuo 1988 m.
spalio 28 d.

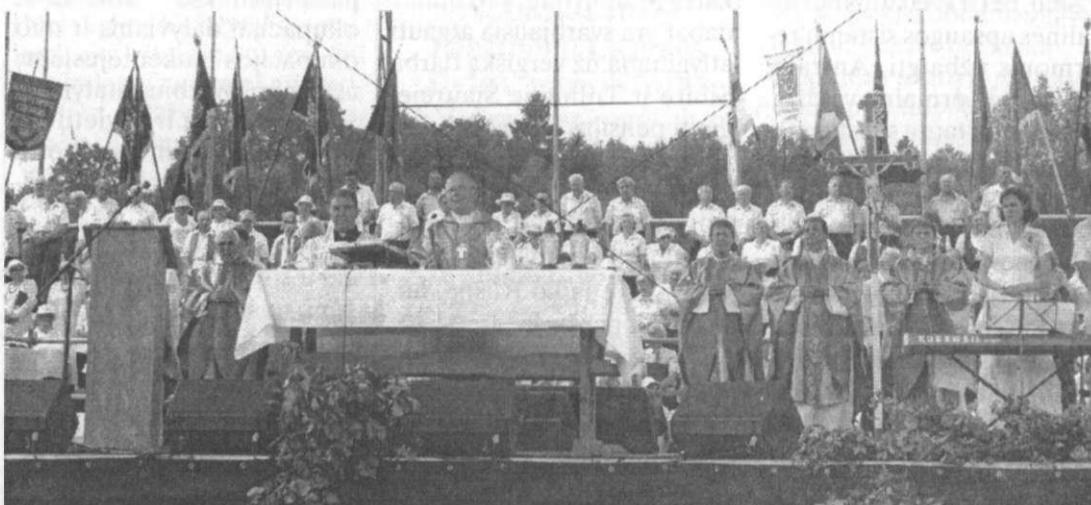
Nr. 30 (908)

Jubiliejinis saskrydis „Su Lietuva širdy“

Rugpjūčio 7 dieną Raseinių rajone, Ariogaloje, į jubiliejinį dvidešimtajį Lietuvos buvusių tremtinų, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių saskrydį „Su Lietuva širdy“, nepabūgę kaitros, rinkosi buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, Laisvės kovotojai, rezistentai, jų artimieji, taip pat Lietuvos, Latvijos ir Estijos partizanų organizacijų vadai, „Misija Sibiras“ ekspedicijų dalyviai, Lietuvos kariuomenės, Lietuvos savanoriškųjų krašto pajėgų, Lietuvos šaulių sąjungos, LDK Birutės kariņinkų šeimų moterų draugių, skautų, kudirkaičių, Rau-

ninkas dr. Povilas Jakučionis – LPKTS vėliavą. Saskrydžio dalyviai tylos minute pagerbė žuvusiuosius kovose už Lietuvos Laisvę ir okupacijos režimo aukas. Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos karrai, Lietuvos šauliai ir tautiniai drabužiai pasipuošusios Ariogalo mokyklos moksleivių padėjo gėlių Kankinių memoriale Ariogalo kapinėse.

Dubysos slėnyje šv. Mišias aukojo J. E. arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, monsinjoras Alfonsas Svarinskas, Pažerų parapijos

Šv. Mišias aukojo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius

Jungtinio sveikatos klubo bėgikai neša 20-ojo saskrydžio „Su Lietuva širdy“ ugnį
Jono Sakelio nuotr.

Po skėčiais slėpdamiesi nuo kaitrių saulės spindulių saskrydžio dalyviai klausėsi jungtinio buvusių tremtinų ir politinių kalinių choro koncerto
Jolitos Navickienės nuotr.

Šventinė eisena

donojo Kryžiaus draugijos ir kitų visuomeninių organizacijų atstovai ir kiti svečiai.

Šventė tradiciškai prasidėjo saskrydžio dalyvių eisena nuo Ariogalo parapijos bažnyčios į Dubysos slėnį, vedama Garbės sargybos kuopos karių ir Lietuvos kariuomenės Kariņių oro pajėgų orkestro. Šventės scenarijaus autorius, režisierius ir vedėjas Vilius Kaminskas pristatė į stadioną ižygiuojančias delegacijas, jų vadovus, priminė svarbiausius nuveiktus darbus.

Skambant valstybinam himnui, LPKTS Varėnos filialo pirmininkas Vytautas Kazilionis iškėlė Lietuvos Respublikos, o LPKTS pirmi-

klebonas Kazimieras Skučas, Ariogalo Šv. Mykolo Arkanželo bažnyčios klebonas Gintautas Jankauskas, kiti kungių. Per šv. Mišias giedojė jungtinis buvusių politinių kalinių ir tremtinų choras.

Per pamokslą buvęs politinis kalnys arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius sakė, kad Lietuvos partizanai, tremtiniai, politiniai kaliniai – tai 20 amžiaus kankiniai, kurių auka ardė blogio imperijos pamatus ir atneše Lietuvai Laisvę. Dar taip neseniai Lietuva buvo tapusi Masado tvirtove, kur vyko žūtbūtinė kova su okupantu už tautos Laisvę.

(keliamas į 4 psl.)

LPKTS pirmininko dr. Povilo JAKUČIONIO kalba, pasakyta saskrydyje „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje

Vėl susitinkame gražiame Dubysos slėnyje – jau 20 kartą. Jaunatiškas saskrydžio amžius byloja apie mūsų idėjų ir darbų Tėvynės labui tvarumą. Tad pasikalbėsime čia ne tik apie mūsų pačių, bet ir apie Tautos, Valstybės reikalų.

Kokie tie reikalai? Jie ir geri, ir prasti.

Geri, nes jau 20 metų gyvename laisvi, nepriklausomi, nepaisant visokių piktaivalių rezgamų pinklių ir statomų užtvarų. Deja, žmonių gyvenimas kol kas dar negerėja, kaimai ir miestai vis dar tuštėja. „Elito“ moralė negerėja ir teisybė sunku surasti. Teisybė iš gėdos slepiasi po teisėjų stalais. Tai ir yra svarbiausia prastų reikalų priežastis: prasta moralė ir neteisybė. Jos – seserys dyvynės.

Apie tai ne tik kasmet, bet ir kasdien kalbame ir rašome, o vežimas – né krust iš vienos. Žinovai sako, kad tokios būklės priežastis yra pilietinės visuomenės nebuvinės. Kai kal-

LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis sveikino susirinkusiuosius į šventę bos, apeliavimai nepadeda, reikia kitokių veiksmų: būti aktyviems rinkimuose ir reikiemis savo išrinktiems atstovams.

Artėja savivaldybių rinkimai. Tai gera proga pakeisti korumpuotus ir meluojančius savivaldybių politikus. Tai ir keiskime. Bet ir patys keiskimės, nes išrinktą valdžią reikia kontroliuoti, reikalauti vykdyti programas ir

rinkimų pažadus, ir ne tik pareiškimais bei rezoliuciomis. Išrinktieji turi paisyti ir bijoti ne klanų ar slaptų savo remėjų, o rinkėjų valios ir jų teisingo pykčio.

Sunkiau išvaduoti teismus nuo klanų ir pinigų įtakos. Baigėsi pavasario sesija, bet Seimas nepriėmė naujo Teismų įstatymo, laiduojančio esminę teismų sistemos reformą.

(keliamas į 2 psl.)

LPKTS pirmininko dr. Povilo JAKUČIONIO kalba, pasakyta saskrydyje „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje

(atkelta iš 1 psl.)

Belieka tikėtis, kad Permainų koalicija dar šį rudenį parodys politinę valią ne tik teismą, bet ir sveikatos bei socialinės apsaugos sistemų reformoms užbaigti. Antraip, anokia čia permanentų valdžia.

Lietuvių tauta sensta, mažėja ir išsivaikšto po visus pašaulio kampelius. Vyriausybė tautos išlikimu mažai rūpinasi. Net neskaičiuojama emigracijos sukurta emigracijos mažinimo strategiją. Bet metai bėga, jaunimas išvažinėja ten, kur geriau, o emigraciją sukeliančios priežastys nešalinamos. Nors tam, atrodo, tereikia panaikinti korupciją, klanų struktūras bei atkurti teisingumą, pagarbą ir atjautą žmogui. Korupcija šalinama, klanai ardomi, bet per létai.

Iš tiesų valstybė stiprėja, auga jos saugumas. Tačiau ji serga létine paauglystės liga. Gi saugumas grindžiamas ne savo pajégomis, o NATO, Europos Sąjungos, JAV pagalba. Tiesą sakant, ir gėda, ir bėda, kad kiti, iš užsienio, turėtumis, lyg nesubrendusiais, rūpintis. Kas nutiks Valstybei, kai draugai nustos jos saugumu rūpintis? O tokį simptomą esama! Jaunimas elgtis su ginklu neapmokyta, Šaulių sąjunga silpna, šauktinių nėra, savanorių sumažinta. Samdyta kariuomenė tinka tik užsienio misijoms.

Patiriamo vis didesnį politinį spaudimą iš Rusijos pusės. Mat Lietuvos politikai ir diplomatai iniciavavo viešą tarptautinę diskusiją apie tai, kad tiek nacizmas, tiek komunizmas yra lygiavertės nuskalstamos ideologijos. Galiausiai Seimas priėmė įstatymus, kuriais viešuose susirinkimuose uždraudė tiek nacistinius, tiek komunistinius simbolius ir uždraudė viešai neigtį ar menkinti abiejų totalitarinių režimų nuskaltimus. Kremlis labai supyko ir „paragino“ atsisakyti „iškreipto“ 20 amžiaus įvykių traktavimo tiek šalyje, tiek užsienyje.

Dabar apie mūsų pačių rūpesčius.

Seimas per pavasario sesiją nesugebėjo priimti dar vieno labai reikalingo įstatymo dėl Partizanų Deklaracijos signatarų statuso prilyginimo Kovo 11-osios signatarų statusui ir naujo Teismų įstatymo.

Nedera pamiršti SSRS okupacijos padarytos žalos

Lietuvos valstybei ir jos gyventojams. Buvo pasiūlymas Vyriausybei nusistatyti žalos išreikalavimo strategiją. Dar kartą primename, kad mums dabar yra svarbiausia atgauti atlyginimą už vergišką darbą Sibire ir Tolimoje Šiaurėje, gauti pensijas už ten išdirbtą laiką ir kompensacijas už sužalotą sveikatą bei okupantų sunaikintą turtą. Tai būtų civilizuotos valstybės, kokia dabar save laiko Rusija, humaniška pareiga.

Vis dar nėra iškilus paminklo Lietuvos Laisvės Kovotojams sostinės Lukiškių aikštėje. Naujas konkursas ir projektavimo darbai be galio, be krašto biurokratiškai vilkinami, kaip, deja, ir paminklo statyba Laisvės kovotojų Motinai Kaune.

Ir pabaigai. Artėja rinkimai. Laikas pagalvoti, ką mes, kiekvienas asmeniškai galime padaryti, kad rinkimai būtų sekmingi? Ką galėtume padaryti, kad mūsų šeimų narai, giminės, kaimynai, bendradarbiai neliktu abejingi pilietinei pareigai? Kad būtų išrinkti tik tie kandidatai, kurie būtų verti mūsų pasitikėjimo. Kad būtų išrinktos tokios savivaldybių tarybos, kurios ne žodžiai, o darbais rūpintys visų gyventojų gerove. Kad būtų gerbiamos teisybė ir teisės, moralė, tautinės ir krikščioniškosios vertybės.

Dabar tokia partija, kuri verta pasitiketi, yra tik viena – Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, jungianti savo gretose Laisvės kovų dalyvius ir buvusius tremtinius, Lietuvos Sąjūdį ir tautininkus bei krikščionis demokratus. Tod lyg ir nėra dėl ko blaškytis, pasimesti, abejoti.

Sie metai yra jubiliejiniai. Nepriklausoma Lietuvos Valstybė švenčia 20-metį. Ariogalo saskrydžiui taip pat 20 metų. Per tuos metus visi kartu nuveikėme daug prasmingų darbų, įtvirtindami istorinį atminimą, Laisvės kovų istoriją, puoselėdami lietuviybę, tautiškumą ir patriotiškumą, ugdydami jaunimo tautinę patriotinę sąmonę.

Šiuose darbuose įgijome būrį patikimų pagalbininkų ir sąjungininkų, tai: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba [LiJOT], jaunieji šauliai, skautai, kudirkaičiai ir kitos jaunimo bei moksleivių vienomenės organizacijos. Labai AČIŪ jiems.

Lietuvos politinių kalinių, tremtinių, Laisvės kovų dalyvių saskrydžio „Su Lietuva širdy“ rezoliucijos

Dėl Liustracijos ir komunistinių režimų nusikaltimų vertinimo

Seimas šių metų pavasario sesijos pabaigoje priėmė tris pasipriešinimo sovietinei okupacijai dalyviams ir nuo okupacijos nukentėjusiems asmenims svarbius įstatymus:

- Dėl nacių ir sovietų totalitarinių režimų simbolių viešo demonstravimo uždraudimo;

- Dėl atsakomybės už nacių ir sovietų totalitarinių režimų nusikaltimų neigimo ar jų menkinimo;

- Galiojančio Liustracijos įstatymo pakeitimų įstatymą.

Saskrydžio dalyviai pripažįsta šių įstatymų reikšmę is-

torinio teisingumo atkūrimo procesui ir jų teigiamą moralinę reikšmę. Dėkoja įstatymų iniciatoriams, autoriams ir juos priėmusiems Seimo nariams, tačiau apgailestaudami pažymi, kad svarstyti metu iš šių įstatymų projektų buvo išbrauktos jų praktinį veiksmingumą užtikrinančios nuostatos. Visi šie trys įstatymai laikytini kompromisiniais, daugiau tinkančiais revanšistiškai nusiteikusiu asmenų sudrausminimui nei jų realiam nubaudimui. Ką nors realiai nubausti už kriminalizuotas veikas vargu ar pavyks.

Dėl padėties valstybėje

Ariogalo saskrydžio dalyviai – Lietuvos partizanai, Laisvės kovų dalyviai, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai – pažymi, kad stiprėjavilis, jog ekonominis sunkmėtis Lietuvoje baigiasi. Tą patvirtina naujausios žinios iš Statistikos departamento ir Vyriausybės:

- eksportas per metus padidėjo 40 proc., tai padeda mažėti nedarbui ir didėti gyventojų perkamajai galiai;

- nedarbo lygis stabilizavosi ir po truputį mažėja;

- gegužę fiksuootas šalies einamosios saskaitos pervažis, ko jau labai seniai nebuvuo; - birželį pirmą kartą per sunkmetį įmokos į „Sodros“ biudžetą beveik 100 mln. Lt viršijo planuotą lygi. Gaila, kad planuota buvo su dideliu deficitu;

- per pirmą šių metų pusmetį į valstybės biudžetą surinkta 551,5 mln. Lt daugiau nei buvo planuota. Tai leidžia mažinti valstybės skolą, o dalį sutaupyti skolos aptarnavimo išlaidų nukreipti gyventojų so-

cialinės apsaugos gerinimui.

- per antrą šių metų ketvirtį, lyginant su 2009 metų antruoju ketvirčiu, bendras vidaus produktas padidėjo 1,1 procento.

Tikimės, kad jau šių metų pabaigoje ar kitų pradžioje Vyriausybė ras galimybų pradėti didinti sunkmėčių sumžintas pensijas..

Gera žinia, kad mokytis aukščiosiose šalies mokyklose norai išreiškė apie 40 tūkst. jaunuolių. Visos skeptikų abejonės aukštojo mokslo reforma ir priešininkų gąsdinimai nepasitvirtino. Tikimės, kad nepasitvirtins ir žiniasklaidos brukamas skepticizmas dėl šalies ūkio ir finansų tvarumo, ir opozicijos gąsdinimai, kad Lietuva vis dar gali bankruoti. Deja, į pradinių mokyklų pirmasias klases siemet ateis tik 18 tūkst. pirmokelių. Per Nepriklausomybės laikotarpį skaičius sumažėjo perpus. Sių tautos nelaimė siejame su vis dar nesiliaujančia masine jaunų žmonių emigracija. Pernai Tėvynė li-

kimo valiai vėl paliko per 35 tūkst. gyventojų.

Apgairestaujame, kad Vyriausybė ir Seimas nedaro jokių konkrečių žingsnių emigracijai stabdyti. Manome, kad ne pavojujus šalies finansams, o masinė jaunų žmonių emigracija yra didžiausia Nepriklausomos Lietuvos valstybės nelaimė ir didžiausias iššūkis šalies valdžiai. Lietuva be jauimo – Lietuva be ateities.

Remiame Permainų koalicijos vykdomas sisteminės reformas. Tačiau svarbiausia – teisėsaugos reforma – vis dar nepradėta, nors ji turėjo būti vykdoma pirmiausia. Sveikiname TS-LKD tarybos apsisprendimą atkurti teismuose tarėjų institutą. Konceptiją, strategiją, darbo grupių kūrimo ar keleto vadovų pakeitimą nelaikome esant svarbiais reformų etapais, o tik patogiu būdu tas reformas vilkinti. Gaila, kad net Saulėlydžio komisija, į kurią buvo dedama daug vilčių dėl biurokratijos mažinimo, kol kas lauktų rezultatų nedavė.

Lietuvos tremtinių, politinių kalinių, Laisvės kovų dalyvių saskrydžio „Su Lietuva širdy“ padėka „Misija Sibiras'10“ dalyviams

Ariogalo saskrydžio dalyviai – partizanai, Laisvės kovų dalyviai, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai – nuoširdžiai dėkoja patriotiško jaunimo ekspedicijos

„Misija Sibiras'10“ dalyviams už drąsus žygį į lietuvių tremties vietas už Uralo kalnų ir ten atlikus negrūžusių politinių kalinių ir tremtinių kapinių tvarkymo darbus.

Sveikiname ekspedicijos dalyvius, atlikusius patriotinę

pareigą ir pagerbusius sovietinio okupanto aukų atminimą. Tikimės, kad Jūs savo įspūdžiais iš Uralo krašto nuoširdžiai ir itaigiai dalysitės su moksleiviais, studentais ir kitais savo bendraamžiais, tuo svariai prisidėdami prie Lietuvos jaunimo tautinio patriotinio ugdymo. Linkime Jums išvermės ir sekės darbuose. Linkime niekada nepamiršti, kodėl tiek daug lietuvių kapų atsirado tolimate Sibire.

Dėkojame Lietuvos jaunimo organizacijų tarybai (LiJOT), kasmet organizuojančiai patriotiško jaunimo ekspedicijas „Misija Sibiras“ į Lietuvos gyventojų tremties ir kalinimo vietas. Nepaisant sunkmėčio iššūkių, kartais – ir vienos valdžios atstovų nedraugiško elgesio, Jūs visada sekėmingai atliekate užsibrėžtus darbus.

Tikimės, kad ši graži ir prasminga tradicija ir ateityje nenutruks.

Žemės reformą realu baigt per trejus metus

Nuo 1991 m. rugpjūčio 1 d. iki šių metų liepos 1 d. žemės kaimo gyvenamosiose vietovėse piliečių nuosavybės teisės į žemę jau atkurtos į 3,93 mln. ha, t. y. į 98 proc. prasmuose nurodyto ploto. Tai daugiau nei pusė Lietuvos ploto (apie 60 procentų teritorijos).

Padėtis kiek blygesnė miestuose. Iki šių metų liepos 1 d. miestų gyvenamosiose vietovėse piliečių nuosavybės teisės į žemę atkurtos į 27,5 tūkst. ha, t. y. į 68 proc. prasmuose nurodyto ploto. Šis rodiklis yra gerokai blygesnis Kaune ir Vilniuje, kur grąžinta atitinkamai 2,3 tūkst. ha ir 1,6 tūkst. ha šiuose miestuose turėtos žemės.

Norint užbaigti nuosavybės teisės į žemę, vandenis ir miškus atkūrimą kaimo vietovėse, reikia apie 30 mln. litų. Kitiemis metams reikėtų 25 mln. litų. Iš jų beveik 16 mln. litų būtų skiriama nuosavybės teisės atkūrimo darbams (šiais metais jų buvo skirta 8,5 mln. litų).

Jei tiek lėšų ir būtų skirta, koks yra poreikis, tai 2012 m. būtų realu baigt nuosavybės teisės atkūrimą, kaip tai yra numatyta Vyriausybės programoje.

Žemės grąžinimo ir apskričių klausimais kalbinaame Seimo narį, Kaimo reikalų komiteto pirmininką Edmundą PUPINI:

- Ar reikėjo pradeti apskričių reformą, kol dar nebaigtas žemės grąžinimas?

- Apskričių reforma buvo vienas iš pagrindinių Vyriausybės programos įspareigojimų. Gyventojai buvo nepatenktinti apskričių administracijų darbu, jos dubliavo Vyriausybės ir savivaldybių veiklą, todėl pokyčiai buvo būtini.

Mano manymu, būtent apskričių administracijų panaikinimas – esminė priešlida, kad žemės reforma būtų baigta. Visą žemės reikalų tvarkymą sukoncentruvus vienose rankose – Nacionalinėje žemės tarnyboje – darbai paspartės, tam bus išleidžiamai mažiau mokesčių mokėtojų pinigų.

- Kaip vertinate pačią žemės reformą ir kada būtų galima tikėtis jos pabaigos?

- Žemės reforma Lietuvoje vyksta nepateisinamai lėtai. Tarpukariu, 1922 m., buvo priimtas radikalus Žemės įstatymas ir pertvarkymai įvykdyti žaibiškai. Darbar valstybėje daug gincų, pataisų, iniciatyvų, o tvarkos nėra. Dėl politikų ir biurokratų nesuskalbėjimo labiausiai kenčia žmonės. Todėl apskričių reforma yra

ypač svarbus pokytis, ir, tikiusi, žemės reforma bus baigta tuo pat. Vyriausybė yra užsibėžusi, kad paskutinis parašas dokumentuose turi būti padėtas 2012-aisiais, todėl turi susitelktivaldantieji, opozicija, valstybės pareigūnai ir bendromis pastangomis baigti dar 1991 m. pradėtą procesą. Manau, kad per trejus metus realu baigt.

- Kokia nauda gyventoju, kad apskričių reforma įvyko?

- Apskričių administracijos brangiai kainavo Lietuvos mokesčių mokėtojams, o efektyvumas buvo mažas. Administracijų darbuotojai dirbo tą patį darbą, ką ir ministerijų ar savivaldybių tarnautojai, todėl gyventojai buvo siuntinėjami iš vienos ištaigos į kitą. Žmonės pyko ir taip buvo smukdomas pasitikėjimas visa valstybe. Taigi dabar panakinus perteiklines valstybės institucijas sumažės biurokratizmo, paspartės gyventojų aptarnavimas ir bus sustaupoma mokesčių mokėtojų lėšų.

- Gyventojai baiminosi, kad panaikinus apskričių administracijas spręsti žemės klausimų reikės keliauti į Vilnių.

- Gyventojams nereikės važinėti į Vilnių – sprendimo priėmimo teisę turės Nacionalinės žemės tarnybos padaliniai vedėjai, kurie dirbs rajonų savivaldybėse. Be to, sutrumpės probleminių klausimų nagrinėjimo trukmę, paspartės sprendimų priėmimas.

- Kalbama, kad Lietuvos apskritis pakeis regionai, ar tai nereiškia, kad vėl bus grįztama prie buvusios tvarkos?

- Europiniai regionai nebūs dar viena valdžios grandis, kokios buvo apskritys. Regionai bus tarsi idėjų ir finansų generatoriai. Jų pagrindinis tikslas bus pasiekti, kad Lietuvos kaimo gyvenimo kokybę niekuo nenusileistų Austrijos ar Vokietijos kaimiškosioms vietovėms. Regionai planuos, ieškos finansų ir vykdys projektus, kurie bus naudingi bendruomenėms.

Tuo tarpu paprasti žmonės visai nesusidurs su regionų administracijų darbuotojais, nes jie neturės įtakos jokiems kasdieniams reikalams. Visus aktualius klausimus žmogui turės išspręsti seiniūnijos ir savivaldybės.

Telefonas gyventojų klausimams apie apskričių reformą (8 5) 266 3711.

Kalbėjosi Gytis JANIŠIUS

Lietuviai turi kandidatą į Nobelio taikos premiją

Ilgametis taikus darbas lietuviybės labui

Ziniasklaidoje pasirodė žinutė, kad „Mažosios Lietuvos reikalų taryba“ kreipėsi į Norvegijos Karalystės ambasadorių Vilniuje Steinar Gil prašydama tarpininkauti pristatant publicistą, rašytoją, plačiai žinomą lietuvių išeivijos veikėją Vilių Braženą Nobelio Taikos premijai. Kiek žinoma, tokio pobūdžio kreipimaisi adresuotimi tiesiogiai Norvegijos Nobelio komitetui (Norwegian Nobel Committee), nusprenčiančiam, kam skirti šį labai garbingą apdovanojimą.

Vilius Bražėnas gimė 1913 m. balandžio 6 d. Rygoje. 1922 m. su tėvais parvyko į Lietuvą. Nuo 1926 m. aktyviai dalyvavo skautų veikloje. Universitete studijavo elektrotechniką. 1937 m. baigė Karo mokyklą. Vėliau dirbo Energetijos, Verslų ūkio valdybose. 1944 m. dalyvavo Sedos kautynėse prieš sovietų tankus ir pasitraukė į Vokietiją. 1949 m. persikėlė į JAV. 1952–1953 m. tęsė studijas Bridgeporto inžinerijos institute. Dirbo elektronikos bendrovėse, kurį laiką vadovavo Lietuvos Laisvės Forumui Floridoje, nuo 1951 m. aktyviai darbavosi Lietuvių Bendruomenės taryboje.

Išeivijos bendruomenės veikėjas ir oratorius

Likimas Vilių apdovanojo ne vienu talentu. Dar vaikystėje išryškėjo Viliaus aktoriai, dainininkai ir organizatoriai gabumai. Jis niekada nebuvo pasyvus įvykių stebėtojas. Anksti išitraukė į skautų veiklą, 1928 m. Žagarėje su draugu „pogrindyje“ įkūrė skautų organizaciją. Vaidino saviveiklinėse teatro grupėse. Rašė dainas ir feljetonus, publikavo juos spaudoje, bet jie buvo skaitomi ir per Kauno radiofoną visai šaliai. Spausdintis pradėjo nuo 1926 m. Literatūriniu Brazviliaus pseudonimu prisidengės, rašė daugiausia politinius feljetonus.

Jo žodžiai 1938 m. parašyta daina tapo Antros tautinės skautų stovyklos himnu. 1948 m. atsidūrės skautų stovykloje Vokietijoje, vadovavo bendram vokiečių, lenkų, estų, latvių ir lietuvių skautų susitikimui. Ten išleido savo antrąjį feljetoną knygą, dainavo tenorulietuvių operoje Vokietijoje. Vėliau, jau persikėlę į JAV, dainavo pagarsėjusime „Aitvarų“ kvartete. V. Bražėnas – plačių interesų asmenybė. Jis ieškojo ir skaitė itin vertingas knygas, mėgavosi maudymusi ir bu-

riavimu. Vilius ne kartą kalbėjo esąs dėkingas Amžinbėn iškeliasius žmonai Edai, ištikimai kūrybinės veiklos pagalbininkei.

Nepailstantis Lietuvos Laisvės Bylos garsintojas

V. Bražėnas – unikali asmenybė. Jam likimas lėmė gyventi 20 amžiuje ir patirti vykių Pirmojo ir Antruojo pasaulinių karų baisumus, sovietų komunizmo ir vokiečių nacionalsocializmo didžiųjų tironijų melą, demagogiją, terorą ir genocido nusikaltimus. Jis dalyvavo lietuvių antinacinio pogrindžioveikloje, emigracijoje JAV tapo nuosekliai raudonosios ir rudosios tironijų analitiku ir kritiku.

V. Bražėnas garsėjo savo itaigia iškalba. Jis pats apie savo veiklą rašo: „Keliaudamas po Ameriką ir perskaitydamas daugiau nei tūkstantį kalbų turejau progą ne tik atskleisti tironijų režimo piktadarystes, užmačias bei keliamus pavojus Laisvajampasauliui, bet ir nuolatos priminti Lietuvos Laisvės Bylą. Informacija paskleista per radio stotis ar spausdintu būdu pasklidavo toli ir už Amerikos žemyno ribų“ („Po dylika vėliavą“, 77 psl.). Paškaitininkas kelis kartus apkeliavo visas JAV valstijas skaičydamas paskaitas ir garsindamas Lietuvos Laisvės bylą.

Salés būdavo pilnutėlės, auditorijos dėmesys ir klausimai – atskymų gausa liudijo temų aktualumą. Motyvutas, pasvertas žodis, susirūpinimas pavergtos Tėvynės likimu, tvirtas įsitikinimas, kad pilietiškai nusiteikusiu tautiečių pastangomis Tėvynėje ir išeivijoje Lietuva, o ir kitos pavergtosios tautos, atgaus laisvę. Šis aiškus, besalygiškas pilietinis *credo* atispindė visuose V. Bražėno raštuose.

Totalitarinių režimų kritika gaivino taikos viltį

V. Bražėnas savo aštroką feljetonisto plunksnai ir taikų gyvą žodį sekmingai panaudojo tapę „American Opinion“ lektoriumi. Jis buvo parengęs antikomunistinio turinio paskaitų. Jas skaitė gausiomis auditorijomis lankydamas visose JAV valstijose, beje, ne vieną kartą. Vilnius taip pat dalyvavo radijo bei TV debatuose ir tapo vienu iš populiariausių ir įtai-giausiu paskaitininku. Tiesą pasakius, po paskaitų antiglobalistine tema kartais pasigirdavo tautiečių balsų, esą „V. Bražėnas prieš Ameriką

kalba“. Tačiau patriotinės organizacijos lektorius pavardę visada išrašydavo autoritetingų asmenų sąrašo pradžioje.

Vilius rašė ir kalbėjo apie kosmopolitizmo keliamus pa-vojus demaskuodamas globalistų užmačias bei kėslus, žadindamas skaitytojų ir klasytojų pilietinę savimonę, pa-brėždamas piliečių atsakomybę už laisvės išsaugojimą ir už pagarbą žmogaus teisėms. Jis buvo nuoseklus taikios pilietinės veiklos šalininkas ir propaguotojas.

V. Bražėnas kritiškai analizavo sovietų ir nacių totalitarių režimų vykdytą smurta, prievertą ir melą, gynė tau-tų apsisprendimo teisę ir demaskavo agresorių demagogiją, kai buvo mėginama agresija, smurta, okupacija ir genocido nusikaltimus pridengti paistalais apie „išlaisvinimus“ ir „išvadavimus.“

Totalitarizmo analizė – taikos pagrindas

Objektivus, gerai pasver tas meilės Tėvynei ir pagarbos Jos istorijai žodis būdingas vi-sai Viliaus Bražėno publicistikai. Autorius atskleidžia Tėvynei gresiančius išorės ir vidaus pavojus, aiškina jų atsiradimo priežastis, ragina piliečius telktis bendram darbui, kritikuojant pastebimą tam tikrą inteligenčijos pasyvumą. Jo samprotavimuose nėra nei pėdsako savipeikos, kurios su kaupu gausu tikrų ir tariamų „teisybės ieškotojų“ rašiniuose. Posovietinėje visuomenėje negalėjo būti revoliucių staigūjų pokyčių žmonių mąstyse.

Grižę į Lietuvą V. Bražėnas veikiai įsitikino, kad posovietinė visuomenė stokoja objektivios informacijos apie įvykius pasaulyje ir Lietuvėje. Jo nuomone, ir kuklus leidinukas ar lapelis skatinėti pilietinį savivoką, o esant reikaliui galėtų gana sekmingai rungtis ir su oligarchų valdoma didžiatiražine spauda. Jis teigė, kad tokia žiniasklaidos forma „atvéré Reiganui kelią į Baltuosius Rūmus ir priver-te iki tol tiesiai neįvardintą „Brieglio imperiją“ keistis ir galų gale sužlugti“. Belieka tik apgailestauti, kad šio projekto rėmėjų nesirado nei Lietuvėje, nei lietuvių išeivijoje.

Apibendrinus V. Bražėno publicistiką peršasi išvada: Autorius iš tiesų labai rimtas kandidatas į Nobelio Taikos premijos laureatus. Lietuvėj visuomeninės organizacijos Tėvynėje ir išeivijoje turėtų šiuo klausimu pareikšti savo nuomonę.

Edmundas SIMANAITIS

(atkelta iš 1 psl.)

Tačiau šis momentas dažnai užmirštamas ir mūsų Laisvės kelias atmenamas tik nuo 1988 metų Sajūdžio. Tačiau jei nebūtų sudėtos nesuskaičiuojamos Laisvės kovotojų, partizanų ir tremtinų aukos, nebūtume pasiekę nei Sajūdžio, nei Lietuvos Laisvės. Per nepriklasomybės laikotarpį parašyta ir išleista daug memuarų, atskleidžiančių mūsų tautiečių kančias, pašmerkimą ir žūtį už tai, kad jie mylėjo savo gimtajį kraštą ir už Laisvę daugelis buvo pasruošę paaukoti gyvybę. Šios aukos už Tėvynės Laisvę turėtų per šimtmecius gaivinti ir stiprinti mūsų tautos dvasią ir pasididžiavimą. Tačiau ar ši auka dabartinės visuomenės suvokiamą? Iki šiol švietimo sistemoje nėra jaunimo ugdymo gairių, kur tinkama vieta būtų skirta netolimai lietuvių tautos kovai už Tėvynės Laisvę, keliančių pasididžiavimą senelių ir tėvų žygdarbiais, parodančių jų drąsą ir pasiaukojimą. Jei i mūsų mokinį ir jaunu žmonių širdis bei sąmonę būtų laiku įdiegtas pasididžiavimas tėvų ir senelių ryžtu kovoti už Tėvynės Laisvę, jų drąsa ir pasiaukojimu, paliekantieji kraštą emigrantai niekada nedrįstų sakyti, kad valstybę jų nemyli ir negerbia. Pirmiausia paklaustų savęs, kągi padariau dėl tėvynės ir dėl kito žmogaus...

Taip pat arkivyskupas pabrėžė, kad šiemet minime atgimusios Lietuvos Laisvės 20-metį, prisimename žmones, kurie dėjo pastangas Laisvę atkurti, tačiau ar reikiame tinkamą pagarbą ir ar įvertiname šių žmonių nuveiktus darbus... Prieš 70 metų, kai tauta buvo žudoma, tremiama ir kankinama buvo aišku, kas okupantas, kankinėjas, o kas – auka. Tačiau dabartiniu metu net ir daugelis dorų žmonių yra pasimetę nuo 20 metų žmogaus smegenis plaunančios propagandinių mašinos, kai tikras žmogaus vertės puoselėjantieji yra dar vis vadinami „banditais“, megztomis berteimis, o prisitaikėliai kolaborantai aiškina „statę Lietuvą“. Ką daryti? Ar nuleisti rankas ir kliaudioti tamso labirintais? Ar mes, krikščionys, turime saugų atramos tašką?

„Tai Evangelija – tai Dievo žodis, tai vienintelis atramos taškas, nuo kurio galima tikrinti visas kitas tiesas. Juk Kristus aiškiai pasakė: „Iš tiejų sakau jums – Dangus ir Žemė praeis, o mano Zodis niekada nepraeis“. Taigi Evangelijos žodis niekada nenuves į kolaboravimą su okupantu, jis niekada neleis niekinti Tėvynės ir jos žmonių. Šis žodis ragins mylėti ir kurti saugų gyvenimą, būti tikru lietuviu ir krikščionimi ne tik sau, bet ir visiems tikintiesiems, – sakė arkivyskupas S.Tamkevičius.

Jubiliejinis saskrydis „Su Lietuva širdy“

Po šv. Mišių saskrydžio organizacinių komitetų pirmmininkas, Kauno Juozo Gruodžio konservatoriujos direktorius Kęstutis Bliujus paskelbė oficialią šventės pradžią. Jis perskaitė Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės sveikinimą:

„Gerbiamieji Lietuvos Laisvės gynėjai, brangūs mienimo dalyviai ir svečiai,

Jau dvidešimtajį kartą Jus subūrė saskrydis „Su Lietuva širdy“. Šis susitikimas Dubysos slėnyje visada buvo ypatinga proga sukvesti visus, kuriuos vienija bendras likimas,

žmogus. Esate pavyzdys, kaip reikia mylėti savo šalį, primeinate, kaip reikia brangiinti tai, ką turime svarbiausia.

Tradicija tapę Ariogalo saskrydžiai suburia ne tik kovas ir lagerius praėjusius, bet ir jų vaikus, vaikaičius, provaikaičius. Išsaugoti ir perduoti Laisvės dvasią ateinančioms kartoms – didelė šių saskrydžių prasmė. Tegul jubilejinis, dvidešimtasis, susitikimas dar labiau pabrëžia svarbiausių valstybės idealų tēstinumą! Tegul čia tyrančios vienybės ir artumo jaumas sustiprina viltį ir tikėjimą

Kauno senosiose kapinėse, Vytauto prospekte, bei Stanislovo Abromavičiaus knygos „Partizanų Motinos“ pristatyme Kauno karininkų ramovėje.

Seimo narė, TS-LKD PKT frakcijos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė perskaitė Seimo pirmininkės Irenos Degutienės sveikinimą:

„Nuoširdžiai sveikinu Jūsų Laisvės sambūrį, dvidešimtajį kartą susirinkusį pabūti kartu, prisiminti Laisvės kovas ir tų kovų draugus, pasikalbėti ir pamästyti apie

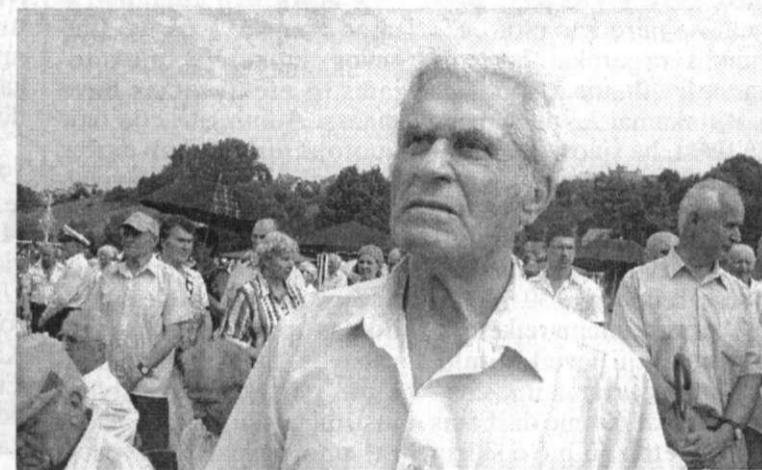
perskaitydamas ir Ministro pirmininko Andriaus Kubiliaus sveikinimą, šventėje dalyvavę Seimo nariai prof. Arimantas Dumčius, Rimantas Dagys, Europos Parlamento narė Radvilė Morkūnaitė, LGGRTC generalinė direktorė Birutė Burauskaitė, svečiai iš Estijos ir Latvijos. Taip pat kalbėjo ilgamečiai saskrydžio „Laisvės ugnis – ateities kartoms“ organizatoriai Danutė ir Antanas Vizbarai.

Saskrydžio vedėjai aktorė Virginija Kochanskytė ir Vilnius Kaminskas skaitė tremtinų eiles, skambėjo jungtinio

Koncertuoja solistas Liudas Mikalauskas, dešinėje – saskrydžio vedėja aktorė Virginija Kochanskytė

Jono Ivaškevičiaus nuotr.

LPKTS valdybos pirmininkas Antanas Lukša

Juozas Stanėno nuotr.

Likimo broliai ir sesės džiaugėsi susitikimais

meilė Tėvynei ir patirti sunčius išmėginimai. Jūs, būdami toli nuo gimtinės ir artimųjų, ištremti ir persekiojami, viusuomet širdyje nešiojote Lietuvos vardą. Lietuva Jums buvo aukščiausias matas ir tikslas.

Žmogaus orumas – neiškainojama vertybė. Jūs jį išsaugojote, nes nesusitaikėte su žmogu menkinančia padėtimi. Dabar tai yra Jūsų ir vių mūsų stiprybė.

Skaudūs įvykiai niekada neišsitins iš Tautos atminties ir šalies istorijos. Šiandien, iškilmingai minėdami dvidešimtajį saskrydžio „Su Lietuva širdy“ jubiliejų, drąsiai kalbėkime apie tai, ką apgynėme ir išsaugojome. Jūs, kovotojai už Laisvę, tremtiniai, politiniai kaliniai, atlaike pačius sunkiausius išbandymus, irodėte, koks stiprus ir nenugalimas savo dvasia gali būti

„Partizanų stovykloje“

Lietuvos praeiti, dabartij ir ateiti, apie tėvynės istoriją ir savo vietą joje.

Kiekvienas žinome, kad istorijai kurti reikia kiekvieno žmogaus valios ir darbo, pastangų ir atsidavimo, meilės šalia esančiam žmogui ir meilės tėvynei, o svarbiausia – tikėjimo tėvynė, tauta, Lietuva. Jūs, Laisvės gynėjai ir Laisvės kankiniai, Jūsų kovų draugai, paguldę galvas pokario miškuose ir tremtyje, daugybę metų kankinti ir kalinti, šmeižti ir persekioti, geriau nei kas nors kitas žinote tikrają Laisvės kainą ir tikrają Laisvės vertę. Jūsų ir Jūsų kovos brolių auka ant Laisvės aukuro buvo ir visais laikais liks pati didžiausia, pati brangiausia, pati vertingiausia.“

Taip pat saskrydžio dalyvius sveikino Seimo narys dr. Arvydas Anušauskas, kartu

Jolitos Navickienės nuotr.

buvusių tremtinį ir politinių kalinių choro atliekamos dainos: „Leiskit i Tėvynę“, „Kur guria žaliuoja“, „Tėvynė dainų ir artoj“ ir kt.

Šventė tėsė solistai Liudas Mikalauskas ir Egidijus Bavininkas, koncertavo Vytautas Šiškauskas, ansambliai „Kadagys“, „Karužė“, Jungėnų kaimo kapela, į šokio sūkurį pakvietusi saskrydžio dalyvius.

Renginio dalyviai buvo kviečiami apsilankyt i apžiūrėti kariuomenės įrengtą „Partizanų stovyklą“ ir „bunkerius“, tikroviškai atspindinčius partizanų kasdienio gyvenimo sąlygas. Prie stovyklos buvo surengta teatralizuota partizanų priesaika ir apdovanojimo ceremonija.

Šventės dalyviams buvo dalijami jubiliejinių saskrydžio proga pagaminti atminimo ženkleliai.

Jolita NAVICKIENĖ

Dėmesio!

Rugpjūčio 22 dieną (sekmadienį) maloniai kviečiame Kovotojų už Lietuvos laisvę Motinai paminklo atidengimo iškilmes.

10–11 val. šv. Mišios Kauno Šv. Arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje už Motinų pasiaukojimą, pasiventimą ir sielvartą.

11.30–12.30 val. Kovotojų už Lietuvos laisvę Motinai paminklo atidengimo iškilmes Senosiose Kauno kapinėse, Vytauto prospekte.

13–13.45 val. padėkos popietė – Stanislovo Abromavičiaus knygos „Partizanų Motinos“ pristatymas Kauno igulos karininkų ramovėje.

Pastatykime paminklą Motinai

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga rengiasi pastatyti Kovotojų už Lietuvos Laisvę Motinai paminklą Kauno buvusiose senosiose kapinėse.

Prie šio paminklo pastatymo galite prisidėti ir Jūs, Jūsų šeimų nariai, giminės, kaimynai, norimą paaukoti sumą pervesdami į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos DnB NORD banko sąskaitą Nr. LT864010042501566754. AB DnB NORD bankas, Kauno skyrius, banko kodas AGBLLT2XXXX, SWIFT kodas, adresas: Laisvės al. 86, LT-44250 Kaunas.

Dėkojame paaukojusiems:

Vladui Šukiui – 20 litų,
Stanislovui Ginkui – 50 litų,
Stasiui Simeliui – 100 litų,
Onai Čepienei – 30 litų,
Liucijai Simkienei – 100 litų,
Eugenijus Slavinskas – 130 litų,
Jonui Kielai – 20 litų,
Juozui Jaseliūnui – 50 litų,
Stefanijai Kindurienei – 50 litų.

LPKTS pirmininkas Povilas Jakučionis

Gyvenimas po kryžiumi

Visa, kas turėjo atsitikti, atsitiko. Už metų skraistės: išgyvenimai, nerimas, randai...

Tiek metų praėjo – vargai, kančios, laukimai – gyvi. Net sunku patikėti, jog visa sutalpins nepilnametės mergaitės širdis. Akyse sudegintų sodybų plėnys, išlikę vieniši medžiai liudija tragedijas, tremtį, žūtis, kalėjimus. Atmintin sugrįžta kraupūs vaizdiniai – kiek priblėč, išsitrinę išskaudančios širdies virpuliai, kai vienu atodūsiu užlėksi ant kaimo kalvos ir žiūrėsi, iš kur atsēlins žiaurioji lemtis, kai tėviškės languos – graudus Saulėlydis, o paukščių alasai kelia triukšmą medžių lajose ir ganyklose mylia juodmargės.

Gimti po Liūto ženklu dar nereiškia, kad esi tvirto būdo, bebaimė asmenybė, kaip tvirtina horoskopas, nes tavo likimą nulems kiti veiksniai. Kai gimtojo kaimo laukai kvepės džiūstančio šieno smilkalais, net nenorėsi prisiminti, kad esi bajorų paliukonė, kad nuo mažens pamilai tévynę, kad esi mokytojos ir Lietuvos karininko Jono Jakšto vyriausioji dukte Aldona.

Tai bus daug vėliau, kai okupantas iš Rytų plėšys ir niokos šventąją protėvių žemę, tiek amžių maitinusią, rėžiusią ir slėpusią nuo svetimtaučių, gviešusiu užgrobtį, valdyti. Ir dar nežinojai, kad tavo jaunystę paženklins Kryžiaus ženklu, kad po juo skaičiuosi nevilities metus, mėnesius, valandas, kad tie metai nebus vieini į kitus panašus – skausmingesni, tragiškesni, be atpažinimo ženklų...

Aldonas Jakštaitės jaunystės draugai paliudys, kad iš tų metų belikę tik skaudūs prisiminimai ir kieme išmėtyti apyvokos reikmenys, atlapotos namų durys, sode veši usnys ir nuo kryžiaus, prikalto ant likusio vienijo

medžio, nukirsta mėtosi Kristaus galva...

Tie žmonės paliudys, kad naktinė tyla apmirdavo belaukiant pareinančio tévo – partizano Jono Jakšto.

Ramū Jakštų šeimos gyvenimą sujaukė pirmoji sovietų okupacija. Ir ne tik jų. Tūkstančiai lietuvių ne savo noru atsidūrė prie Laptevų jūros, todėl krūpčiojo žvelgdami į Rytus, kad tik nesugrižtu...

– Sugrįžo. O, Lietuva! – išsiliejo Motinos sielvartas, kai Joną, Leoną ir Valdą Jakštus pašaukė į Raudonąją armiją, – prisimena Aldona.

Broliai Jakštai dingo iš tėviškės. Šeimą pasmerkė tremčiai. Jonas Jakštės, buvęs generolo Povilo Plechavičiaus Vietinės rinktinės karys, pasitraukė į Lenkiją.

Visa, kas turėjo atsitikti, atsitiko. Brolį Liubartą su svetima šeima ištrėmė į Sibirą. Motiną atleido iš mokytojos pareigų. Prikepusia širdimi vaikus – Danutę, Eleną ir Joną, atidavė svetimų globų, o aš likau su Mama, – sakė Aldona.

Motiną suėmė Širvintų stribai.

– Kur Jakštės? – klausė jie. Nesudarė bylos paleido.

Aldona prisimena: „Ikielius mokyklą NKVD suvarė kaimo vyrus, vengusius fronto ugnies.

– Mergait, padék pabėgti, – praše jie.

Senelis surado storą virvalį, dar prailgino, kad iš antro aukšto siektų žemę. Pabėgo keturi.

Kur jie éjo? Vengė pašalicių, kad nepaklaustų, kai jų kojos mynė ledinį sniegą taip, kad nesukelėt sutiktiesiems įtarimo.

Pro durų staktą trobon liejosi vakaro vėsa, sniegu tollyn yrési keturi siluetai. Po kojomis skimbčiojo ledukas. Tuo metu į gryčią įvirsta vaikis iš Trapelių kaimo: „Aldute, tavaši laukia Gujytė, kviečia partizanai!“

„Neik“, – sako vidinis balsas. Nenuéjau. Daug vėliau sužinojau, – laukė Širvintų stribai. Tos šutvės stribas Surgėla, tikras iškrypėlis ir bukapatris, puolė kiekvieną sutiktą kelyje. Jo veido povyzia sakytė saké – saugokitės, kitaip atsibusite, kur baltieji lokiai šoka ledo šokį... Kiek jis skriaudė pridarbė žmonėms – kur pasisukdavo, būtinai ką nugviešdavo.

– Koks likimas šito niekšėlio? – klausiau.

– Kai Berija jų gaujas palaido, pasikorė. Ir kitų likimai juodi. Toks Lebionka prasigėrė ir dūsią velnias nubogino. Prisimenu ir tokį žydą iš Želvos, pirm laiko su ištiesta ranka – išmaldos.

Ir šiandien tos kraupios dienos sugrįžta, baugina, atsiveria juodų šešelių atbrailom...

Joną Jakštą suėmė Lenkijoje, kai Didžiosios Kovos apygardos partizanai išėjo į kaimyninę šalį, kad išvengtų žūties, amerikonais jau netikėjo. Kas galėjo pamanyti, kad Joną Jakštą Lenkijoje sutiks stribas Surgėla – tikriausiai sekė...

Stovėjau prie lango, – parainė tévas – sulysės, suvaręs, kiek palinkės.

– Iš kur? – klausė Aldona.

– Iš Vorkutos, – atsakė.

Jono Jakštės pasirodymą Lietuvoje greitai užuodė Širvintų smogikai. Jonas Jakštės slėpėsi namuose ir laukė susitikimo su vietiniais partizanais: Motiejūnais, Pūrliais, Pleskumi, kad koja kojon muštu prieš iš Rytų.

Vasara baigė nužydėti: išėjo palikdama pilkas ražienas. Ruduo – ilgesio metas. Aldoną suėmė Širvintų saugumas. Tardė, daužė šonus.

– Jaučiau, kaip nuo ilgo stovėjimo tirpo kojos, kad neparkrisčiau, delnais rémiausi į sieną. Suaižėjės tinės šiurpino delnus. Tegu užmuša – tévo neišduosi.

(keliamas į 7 psl.)

Sveikiname

Garbingo 90 metų jubiliejaus proga sveikiname buvusį Krasnojarsko krašto Užuro rajono Novaja Kuzurbos tremtinį Joną REMEIKI, gyvenantį Kelmės rajone, Šaltinių kaime.

Linkime geros sveikatos, laimės, Dievo globos.

Tremties draugai

Buvusią Krasnojarsko krašto tremtinę, ilgametę LPKTS Alytaus filialo tarybos narę Verutę SUJETAITĘ-JOKAVONIENĘ sveikiname 80 metų jubiliejaus proga.

Sypsokimės gyvenimui
ir jis mums atsiliaeps.

Mylékime gyvenimą,
už tai, kad jis yra.

Mylékime tiesiog,
kad esame Jame...

Nuoširdžiai linkime sveikatos ir ilgų gyvenimo metų.

LPKTS Alytaus filialas

Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga sveikiname Krasnojarsko srities Partizansko rajono 1948–1958 metų tremtinį Vytautą GULIOKĄ.

Nuoširdžiai linkime stiprios sveikatos, geros nuotaikos, ilgiausią metų ir svajonių išspildymo.

LPKTS Kauno filialas,
„Tremtinio“ redakcija

Didžiulių kalnų jis darbų sukrovė

Pušų jis nesodino ir žolės nepjovė,
Bet gerbiam jį mes už kitokius darbus.
Kai būdavo supykęs, jis į sielą mums nespjovė.
Jo mintys, jo darbai, jo siekiai garbūs.

Ji mini pagarbai pažįstamųjų ratas.
Didžiulių kalnų jis darbų sukrovė.
Reiklus žmogus, kartu ir demokratas.
Gerais darbais jis nusipelnė šlovę.

Kai buvo tremtyje, taigoj jis kelmus rovė.
Ir gailėsčio tenai nebuvó ko prašyti.
Blaiviu žvilgsniu įvertinęs tikrovę,
Jis spėdavo šį tą į spaudą parašyti.

Nors Vytautas Gulokas ne Vytautas Didysis,
Bet jo garbinga išvaizda ir ūgis jo nemažas.
Politikoj mums žinomas kaip tikras dešinysis.
Didžiausias nuopelnas jo – literato stažas.

Vacius Skaudviliškis

70-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname Onutę JONIKIENĘ, aktyvią LPKTS Alytaus filialo tarybos narę.

70 metų prasmingų, kupinų nerimo, nesibaigiančių darbų, laimėjimų ir pralaimėjimų, išdalys daug jautrius širdies šilumos.

Linkime ramybės ir jautrumo, kantrybės ir darbštumo, ištvermės ir valios. Būklaiminga, sulaukus brandžių gyvenimo metų. Geros sveikatos ir naujų darbų džiaugsmo.

LPKTS Alytaus filialas

Lietuvos savanoris iš Margių kaimo

To kaimo dabar nebéra... Jei nuo Šeduvo pasuktumėte pro Alksnupius Dervelių link, privažiuotumėte jaukų, senovišką Žibartų kaimą, kurio gyventojų sodybėlės glaudžiasi viena prie kitos, čia jums tektų pasukti į kairę ir per lygius laukus, pro ramias lapuočių pamiškes vieškelius atvestų į tą vietovę, kur kadaise būta Margių kaimo. Dabar čia tuščia, tylu. Laukai, apstoti tolimų miškų, dar dirbami. Bet dirba šią žemę nebe senieji šeimininkai: Gedminai, Šnapščiai, Navardauskai, Stanciai, du broliai Bruniai... Liko tik vienas kitas medis laukų platybėse, kur sodybos, ažuolų apstotos, kadaise dunksojo, liko toli pamiskėje kuklus paminklas čia žuvusiems Lietuvos partizanams.

Kokia laimė, kad Marijona Bruntės-Čelutkienės prisiminimuose liko Margių kaimo istorijos, aprašyta plati Brunių giminė, Aukštakalnų kaimo Ivanauskai, iš kurių buvo kilusi Marijonos mama, to kaimo šventės, talkos, pasakos ir dainos – Brunių giminėje visi buvo dainininkai, šokėjai. Nemaža medžiagos šiuose prisiminimuose ir apie dramatišką Lietuvos rezistenciją, to krašto tremtinius ir partizanus – Marijona ir jos vyras Vladas buvo partizanų rėmėjai.

Noriu papasakoti apie kitą Brunių – Feliksą, Marijonos pusbroli, gerokai vyresnės kartos žmogą, gimusį augusį tuose pačiuose Margiuose, mačiusi didžiuosius 20 a. pradžios įvykius, dalyvavusį Lietuvos Nepriklausomybės kovose, vėliau patyrusį kalino ir tremtinio dalį. 1989 m. jo, devyniasdešimtmečio, ranča raštuose prisiminimuose radau žinių ir apie Margių kaimo atsiradimą.

Felikso senelis Martynas, gyvenęs Žardelių kaime, darbavosi Radvilonių dvare, pasdvarininką Ropą. Numalšinus 1863 metų sukilimą, jovedai, kuriu dauguma buvo bajorai, smarkiai nukentėjo. Suimtas buvo ir gretimo Raubų dvaro savininkas Jagminas. Kad išgelbėtų vyrą, dvarininke žmona turėjo surinkti didelę pinigų sumą. Ji ėmė pardavinėti žemę su mišku po 130 rub. už hektarą. Po keliasdešimt hektarų miško nusipirkio Gedminas, Nemeikštis, Šnapštys, Kanišauskas, po 20 ha įsigijo ir Martyno Bruniūs sūnūs Petras ir Vincas. Visi krito mišką, statė trobas, rovė kelmus ir dirbo žemę. Taip ir gimė naujas kaimas, pavadinamas Margiai. Išskirti broliai Bruniai suskato ieškotis

žmonų. Petras parsivedė į žmonas Pranytę iš Alksnupių. Pirmasis jų sūnus ir buvo Feliksas, gimęs 1898 m. Šeimoje užaugo keturi broliai ir šešios seserys. Lietuvoje žinomas inžinierius Klemensas Brunius, talkinės Kauno sporto halės statybų, 1941 m. Lietuvos Laikinosios Vyriausybės darbo ir socialinės apsaugos ministras, vokiečių suimtas ir išvežtas į Vokietijos lagerius. Amerikiečių išvaduotas, priklauso VLIKui, slapta grįžo į Lietuvą, čia 1946 m. buvo suimtas, kalėjo Sibiro lageriuose iki 1956 m. Ne lengvesnė buvo ir vyriausiojo brolio Felikso dalia – kaip ir visų, kuriems žodis Tėvynė reiškė ne tik gražią sąvoką, bet ir didelius įsipareigojimus savo tévę ir protévių žemei.

Feliksas anksti pažino sunkaus darbo skonį. „Sulaukęs dešimto gimtadienio, jau daug darbavausi ūkyje, buvau artojas, nes tévelis turėjo nesveiką koją ir laukė, kada aš galésiu jį pavaduo-

nés pradėjo organizuoti savagyną, ir mums teko padėti muzikos instrumentus ir imtis ginklų. Mes, trys ginkluoti vyrai, naktimis po kaimą vaikščiodavome. Kaimo gyventojai žinojo, kadyra apsauga. Mūsų vadovybė buvo Stačiūnuose, iš viso apsaugos buvo apie 400 vyrų. Pradėjome areštuoti išaiškintus plėšikus. Mūsų dėka Stačiūnų valsčiuje sumažėjo plėšikavimų.

1919 m. gegužė ir aš tapau

kai buvo sumušti. Kova buvo žaibiška ir griežta, priešas to nesitikėjo.“

Iš kariuomenės Feliksas grįžo 1920 metų pavasarį. Pasitobulinės Panevėžyje vargoninkopadėjėju, ēmė dirbtis savarankiškai. Pirmoji darbavietė – Kėdainių apskritys Vosyliškio parapija. 1924 m. sukūrės šeimą, persikėlė vargoninkauti į Pašušvį. Gimė dukrelė, vėliau – sūnus. Jau na, dirbštis šeima netrukus prasigyventi. Žmona dirbo pašte, vėliau ēmėsi prekybos. Ukininkų vaikus traukė žemė – iš pradžių nusipirko ūkį Kėdainių apskrityje, vėliau pasitaikė proga grįžti arčiau téviškės – į Vismantus Radviliškio valsčiuje. Bet be muzikos gyvenimas F. Bruniui buvo neįsivaizduojamas. Išnuomojės žemę ūkininkui iš Latvijos, jis dirbo vargonininku Stačiūnų bažnyčioje.

Atėjo 1940-ųjų tavanas, gyvenimas suiro. Po to – karas. „1945 m. vėl grįžus raudonajam pragarui, grįžau į ūkį dirbtis. Kovo 4 d. mane areštavo Vismantuose, išvežė į Šiauliaus ir porą savaičių tardė. Šiaulių iš nekalty ūmonių sudarė gyvulinį ešeloną, 1100 vyrų, 48 moteris, ir išvežė už Leningrado, prie Ladogos ežero, į vietovę, vadintą Neudubstroj. Ten reikėjo suremontuoti vokiečių susprogdintą elektrinę. Žmonės badavo, sąlygos buvo brios. Per 6 mėnesius mirė badu 367 žmonės. Aš prieš suėmimą svēriau 96 kg, lageryje pragyvenęs 5 mėnesius besvēriau 54 kg. Labai sunkiai vaikščiojau, jau buvau kandidatas į smiltyną. Gegužės 9 d. baigėsi karas, ir mes ta proga gavome 3 dienas poilsio. Po tų dienų vėl visus išrikiavavę iš darbų ir paskelbė: kas nusimano apie muziką, išeiti iš riukiutės. Išėjome 4 lietuvių, 4 latviai ir 2 rusai. Palikę mus nuo darbo, davė nurodymą – sudaryti ansambli. Man teko vadovauti oktetui (8 vyrai), o iš viso ansamblyje buvo 60 žmonių. Taip gyvenome nuo gegužės iki rugpjūčio: dienomis dainavome, naktimis tardė ir laidojome mirusius badu.“

Su namiškiais susirašinėti nebuvo galima. Lietuvoje Felikso sūnus Algimantas, močėsis Šeduvo gimnazijoje, ištolimos gimnaitės sužinojo, kad yra galimybė padėti tévui, perdaravę jai sunkiai uždirbtus červoncus. (A. Bruniene tada taip pat jau buvo suimta ir uždaryta Šiaulių kalėjime.) F. Brunių pavyko išgelbėti. Sugrįžimo detalės, matyt, buvo giliai išspaudusios jo atmintyje: „Su manim dirbo Tadas Saulys ir dar du žemaičiai,

girininkas ir mokytojas, abu ligoti, tai ir juos iki Vilniaus lydėjau, turėjau šiek tiek pinigų, taigi gelbėjau ir kitus nuo mirties. Ligi Dvinsko šiaip taip atvažiavome, Dvinske mus sulaikė. Naktį suradome šiokį tokį prekinį traukinį į Vilnių. Atvažiavome 8 valandą. Vilniuje gyveno Šaulio teta, pas ją pernakvojom. Ryta ji surado sunkvežimio vairuotoją, kuris pavežė mus į Kauno, tiesiai pas broli Klemanių. Kitą dieną jau buvom Radvilišky, pas seserį Eleną. Sesuo norėjo mus sočiai pamaitinti, bet bijojom valgyti mėsos, tai ji užmaišė didelį „bliūdą“ tešlos ir kepė blynus, bet mums vis jų neužteko. Švogeris dirbo geležinkelio, ryta važiavo į Telšių pusę, su juo išvažiavo ir mano draugas Saulys. Atsitiktinai atvažiavęs tévas rado mane ir parsivežė į Margius. Į savo Vismantus bijojo grįžti. Po kiek laiko verkdama atbėgo dukra Valiutė. Grįžome su ja į namus“. Grįžęs Feliksas sužinojo, kad žmona taip pat lažeryje. Tai buvo 1946 m. kovo mėnesį. Gyventi reikėjo. Ēmėsi tvarkyti ūkį. Dukra ištekėjo ir išvažiavo į Šilutę, sūnus Algimantas – drauge su seseria. A. Bruniene grįžo į lagerio 1948 m. vasario mėnesį, o gegužės 22 d. juos abu su vyrų ištrėmė į Sibirą.

Sibire Bruniai buvo nuvežti į Irkutsko srities Zimos rajono Zulumajaus gyvenvietę. Kirto mišką, dirbo kitus sunkius darbus. Apgyvendino barakuose, jų buvo 15, o kiekviename barake – po 12 šeimų. Barakų kambariuose nebuvò krosnių, nebuvò ir plytų joms pastatyti. Imta ieškoti, kas iš tremtinii moka gaminti plytas. Tremtiniai netik plytas mokėjo gaminti – jie išmokė vietinius ir daugelio kitų darbų... Šviesiausios dienos Sibire buvo, kai atitarnavęs armijoje, tévę aplankytį atvažiavo sūnus Algimantas. Jis pasakojo, kad gyvenvietės komendantas niekaip negalėjo atsistebeti, už ką tokius puičius žmones trémė į Sibirą...

Grįžę 1956 m. į Lietuvą, Feliksas ir Anelė Bruniai įsikūrė Tytuvėnuose. Jis čia dirbo vargonininku, klebonaujant šviesaus atminimo kuniui R. Mikutavičiui. Mirus žmonai, atskėlė pas sūnų į Varnius. Čia sulaukė Atgimimo. Dažnai sėsdavo prie fortepijono, ypač mėgdavo kurti pagal poetų tremtinii eiles. Ir dabar Felikso Bruniaus dainas tebedainuoja Varnių dainininkai senjorai. Jų kūrėjas Amžinojo poilsio sugrįžo į gimtajį kraštą – Vismantus, į savo svajonių ir skausmo žemę.

Vlada VENGRIENĖ

Feliksas su sūnumi Algimantu, dukterimi Valerija ir žmona Anele. 1936 m.

Sibire Feliksas su žmona Anele išlydi apsilankiusi sūnų Algimantą. 1955 m.

ti, – rašoma prisiminimuose. Jaunaji artojų traukė ir muzika. Būdamas 12 metų, išprāšė tévelio nupirkti armoniką, po pusmečio jau grojo šokiams. Sulaukęs 15 metų, su trim draugais suorganizavo orkestrą, mokėjo groti keiliais instrumentais. Atitrūkdamas nuo ūkio darbų, pas Šeduvo vargonininką moko privačiai, nusipirko seną fortepijoną. O laikai buvo neramūs – vyko Pirmasis pasaulinis karas.

„1917 m. vokiečiams pralaimėjus prancūzų fronte, jų armijoje drausmė pakriko, – rašoma prisiminimuose. – Tai buvo pats baisiausias laikas. Dieną vokiečių saugokis, naktį – vietinių plėšikų. Nei valdžios, nei policijos. Žmo-

Lietuvos kariu, buvau paskirtas į Vilkaviškį. Vokiečių ten buvo dauguma. Apie rugpjūčio mėn. atvažiavo tarptautinė komisija, vokiečiams buvo nurodyta išvažiuoti į Vokietiją. Radviliškio apylinkėse susidarė Kolčako-Bermonito armija. Mums teko kovoti trim frontais: su bolševikais, lenkais ir bermontininkais. Bet įvyko stebuklas: su bolševikais buvo pasirašyti paliaubos. Bermontininkai rengėsi žygioti į Dvinską. Miškai jau buvo pilni Lietuvos kariuomenės. Bermontininkai pradėjo mūšį, bet gavo stiprų mūsų vyrų atkirtį ir turėjo sugrąžti į Radviliškį. Lietuvos kariuomenės vadai leido kariams pailsėti, o spalio 19 d. per vieną parą bermontinink

Gyvenimas po kryžiumi

(atkelta iš 5 psl.)

Tardytojas, užgulės stalą, kažkā rašė. Paėmiau taburetę ir kirtau niekadėjui per galvą. Susmuko. Šokau iš antro aukšto per pravirą langą. Skrydis toks lengvas, nutūpiau ant smėlio kupsto. Paklau. Skausmo nejaučiau. Bėgau, puoliau, kėliaus. Bridau per neužalusią Širvintą, kuo greičiau į Baranauskų sodybą, kad tik širdis nepaliktu...

Už neaukšto kalniuko – mano prieglauda, šiluma, ramybė. Tarsi karštas sniegas svilino padus, veidą prausė prakaito srovė. Braukiau nuo kaktos neklusnią sruogą, įkvėpiau gaivaus oro gurkšnį.

Praeiviai nužvelgė bégles. Ką jie nori sužinoti? Aš savo skausmo jiems parodyti negalėjau. Bėgau nuo šėtono į doros pasaulį – iš tamsos į šviesą ir nejaučiau savęs, lyg būčiau paklydusi, tiki ledinių žingsnių aidai vijosi, atsimušdami įvarinio dangaus skliautą. Jau mačiau namus, atrodo, girdėjau, kaip pro obelų šakas užė vėjas.

Užsiropščiau ant įkaitusio duonkepio, neištarusi žodžio,

šildžiaus peršlapusį drabužį, užmigau ilgam sapnui...

Prie Ukmurgės-Molėtų kelio, netoli Želvos bažnytkaimio, žvyrduobėje, kur užkasti Didžiosios Kovos apygardos žuvę Laisvės kovų dalyviai, ant penkių baltų kolonų rymo Baltojo Kryžiaus paslaptis – paminklas kovojuisiams už Lietuvos laisvę. Atrodo, dar vakar stovėjo, odabar parpuoless melžiasi už mirusiuosius.

Lieki vienas su savo minimis, negirdi nei dejonii, nei žemės verksmo, nei ratų dundesio.

Jeinant į žvyrduobę – šimtai žvakelių liepsnų. Skubu įsiklausyti – ūžauja vėjas tarp liaunų žilvičių vytelių, kai jos viena kitą plaka, lyg būtų nusikaltusios.

Atrodo, matai, girdi, kai partizanai virkdo ginklus, kai jų ginklai įkaista iki raudonumo ir įkaitusios tūtos svilina kovojančių jaunas rankas. Pamėlė gilzės čia pat šoka iš ginklų lizdų ir krinta prie kurių, palikdamos misinį raštą vasaros žolėje.

Skelbimai

Rugpjūčio 14 d. (šeštadienį) 14 val. Kaune, Kovo 11-osios gatvės 43 namo kieme, prie Šv. Kryžiaus skulpčių, vyks 15-oji Lietuvos buvusių politinių kalinių, tremtinių ir laisvės kovų dalyvių Žolinės šventė „Kur senolių šviečia Saulė...“ Šventės iniciatoriai – Laisvės kovų dalyviai menininkai, pedagogai Ona ir Albinas Staugaičiai. Koncertuotas etnografinis ansamblis „Sūduva“ (vad. T. Varnagirienė), LŠS Kauno sk. vyrų vokalinis ansamblis „Trimitas“ (vad. J. Strazdas ir V. Kursa).

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Rugpjūčio 15 d. (sekmadienį) Marijampolės r., ant Žuvinto ežero kranto, bus minimos Žuvinto ežero mūšio 65-osios metinės. **13 val.** renkamės Riečiuose, autobusų aikštelyje, prie paminklo. **13.20 val.** vėliavos pakėlimas. **14 val.** šv. Mišios Riečių bažnyčioje už žuvusius Šarūno būrio partizanus. **15 val.** popietė parapijos salėje. **17 val.** gėlių padėjimas ant žuvusių partizanų kapų.

Kviečiame dalyvauti.

Seimo narys dr. Arvydas Vidžiūnas ir asociacija „Sūduvos kultūros fondas“ maloniai kviečia į susitikimą su latvių režisieriumi, dokumentinio filmo „The Soviet Story“ autoriumi Edvinu Šnore. Susitikimas ir filmo peržiūra įvyks rugpjūčio 21 d. (šeštadienį) 17.30 val. Marijampolės „Spindulio“ kino teatre ir rugpjūčio 22 d. (sekmadienį) 12 val. Šakių miesto bibliotekoje.

Renginiai skirti rugpjūčio 23-iajai – Juodojo kaspino dienai.

Rugpjūčio 29 d. (sekmadienį) 15 val. Jūrų technikos fakulteto aktų salėje (Bijūnų g. 17) pakartotinai kviečiamas bendras Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sajungos narinių susirinkimas–konferencija. Darbotvarkeje – valdybos narinių skaičiaus keitimasis, naujos redakcijos įstatutų patvirtinimas, einamieji reikalai. Turėkite nario pažymėjimą.

SL289

Leidėjas LPKTS

Redaktorė Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Tremtinys

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Emilia Tamulėnaitė-Jozénienė
1920–2010

Gimė Biržų rajono Laužadiškio kaime. Už pagalbą partizanams 1952 m. buvo arestuota ir nuteista. Kalėjo Omsko, Molotovsko lageriuose. 1957 m. grįžusi į téviškę dirbo kolūkyje lauko darbininke.

Palaidota Semeniškių kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame giminės ir artimuosius.

LPKTS Biržų filialas

Elena Naudžiūnaitė-Povilaitienė
1914–2010

Gimė Pakruojio r. Gataučių k. ūkininkų šeimoje, auginusioje septynis sūnus ir dukterių. 1948 m. tévali, du broliai ir Elena buvo ištremti į Irkutsko sr. Tulūno gyvenvietę. 1958 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Panevėžio r. Sinkonių k., vyras nuamuose. Dirbo kiaulių fermoje šerike. 1983 m. persikėlė gyventi į Pakruojį. Palaidota Panevėžio r. Smilgių kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame dukterį, vaikicius ir provaikaitę.

LPKTS Pakruojo filialas

Jonas Macis
1927–2010

Gimė Pakruojo r. Mažeikonų k., vals tiečių šeimoje. 1948 m. su tévais buvo ištremtas į Irkutsko sr. Taišeto r. Neoždano k. Visą tremties laiką dirbo Kvito ko miško pramonės kombinate miško kirtėju. 1958 m. grįžo į gimtinę. Sukūrė šeimą, užaugino sūnų. Dirbo Linksmu cių stalių dirbtuvėse, Pakruojo TSO lentpjūvės darbininku. Bendradarbiai ir kaimynai jį prisimena kaip labašabū, darbštū, pareigingą, nuoširdų žmogų.

Nuoširdžiai užjaučiame seserį, buvusią politinę kalinę Eleną Pikelię, sūnų, vaikaitę, giminės bei artimuosius.

LPKTS Pakruojo filialas

Irena Petruskaitė-Malceva

1937–2010

Gimė Kelmės r. Šaukėnų valsč. Kalniškių k. ūkininkų šeimoje, auginusioje keturis vaikus. Lankė Beinoravos pradžios mokyklą. 1949 m. šeima ištremta į Sibirą – Irkutsko sr. Osos r. Buriat-Janguto gyvenvietę. Ten baigė Osos vidurinę mokyklą, istojo į Irkutsko finansų-ekonomikos institutą. Irkutsko meno saviveiklos koletyve „Mažoji Lietuva“ dainavo mišriame chore. Sukūrė šeimą su karišku. 1960 m. persikėlė gyventi į Briansko sr. Užaugino sūnų ir dukterį. 1983 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Klaipėdoje. Dirbo prekyboje vyr. buhaltere. Buvo ilgametė LPKTS Klaipėdos filialo narė.

Palaidota Klaipėdos Lébartų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame broli, vyrą, sūnų ir dukterį, artimuosius.

Buvę „Mažosios Lietuvos“ Irkutsko likimo draugai

Jonas Lapėnas

1945–2010

Gimė Teterinų k., Pasvalio r., ūkininkų šeimoje. 1951 m. šešiametis Jonukas kartu su šeima buvo ištremtas į Tomsko sr. Teguldeto r. Staro Šumilovo gyvenvietę. Mokėsi vietos septynmetėje mokykloje. 1956 m. grįžo į Lietuvą. Baigė Vabalninko mechanizacijos technikumą. Dirbo mechaniku. Vedė Stefaniją, užaugino dukterį. Buvo rūpestingas vyras, tévas, senelis.

Palaidotas Ustukių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Buvę Staro Šumilovo tremtiniai

Kaina 1,75 Lt